

کتاب «آتاوغلان» در قطع شبه خستی (۲۲*۲۱/۵) با جلد سخت پوشش دار، بر کاغذ گلاسه در ۱۰۸ صفحه به تعداد هزار نسخه در سال ۱۳۹۹، انتشارات «درگلستانه»، گرگان چاپ شده است. محسن کابلی با مجموعه عکسی مستند از ارتباط ترکمن‌ها و اسب، مؤلف کتاب است و زهرا سلیمانی بادآشتیانی، به عنوان مترجم، آن را در قالب دوزبانه به رشته‌ی تحریر درآورده است.

کتاب با مقدمه‌ای از عکاس در راستای توصیف و تشریح ایده و روند شکل‌گیری مجموعه‌اش آغاز می‌شود اما آنچه که در وهله‌ی نخست نظر را به خود جلب می‌کند، ایرادات نگارشی و املائی در متن است. به عنوان مثال در خط نخستین عکاس اشاره می‌کند که برای اولین بار در سال ۱۳۹۹ از یک اسب و صاحبش عکاسی کرده است و عدد ۹ مخدوش و با خودکار تبدیل به ۱۳۹۰ شده است. در خط پایانی مقدمه نیز، در راستای تشکر از همراهی دوستان نوشته شده است: «بی منت در تمام مسیر همراهم بودن.» در ادامه متن کوتاهی درباره‌ی نوع ارتباط و تعامل ترکمن‌ها با اسب ذکر می‌شود که به عنوان پیش زمینه‌ای از فحوای کلی کتاب تلقی می‌شود. در صفحه‌ی بعد پس از مقدمه‌ی عکاس و توضیحات، شناسنامه‌ی کتاب قرار دارد که این جابجایی صفحات تعجب‌ناگنده را برانگیخت. این امر که از دقت کم در تدوین مطالب نشأت می‌گیرد، نه تنها مخاطب را با سرخوردگی ناشی از عدم رویکرد حرفه‌ای مواجه می‌کند که او را در یافتن مطالب و صفحات کتاب نیز گمراه می‌کند؛ چنین ایرادات صفحه‌آرایی و نگارشی-املائی در چاپ کتاب (علی‌الخصوص داعیه داران فرهنگی) قابل اغماض نخواهد بود. پس از شناسنامه‌ی کتاب، نوشته‌ای از حامی مالی مجموعه و پس از آن مقدمه‌ای دو صفحه‌ای از کیارنگ علایی، مدرّس و عکاس نام‌آشنای خراسانی قرار دارد؛ او در این متن در تلاش بوده است تا

با ارائه‌ی خوانشی فرمالیستی مخاطب را با آثار همراه کند. آخرین بخش اعظم نوشتاری کتاب، اطلاعاتی پیرامون سوابق و دستاوردهای محسن کابلی به عنوان مؤلف این مجموعه ارائه می‌دهد.

از کتاب آت اوغلان محسن کابلی

کتاب شامل ۷۹ قطعه عکس سیاه و سفید افقی است که در منطقه‌ی ترکمن نشین استان گلستان به ثبت رسیده‌اند. ارائه‌ی عکس‌ها به صورت سیاه و سفید گزینشی هوشمندانه برای این مجموعه است، زیرا با حذف عنصر رنگ، نه تنها عکاس برای ایجاد بیان شخصی اقدام کرده است که هم‌نشینی عکس‌های این مجموعه به صورت تک رنگ نیز تمرکز را بر فرم اثر افزایش داده و با ایجاد فضایی دراماتیک، حس و حالی شاعرانه به مخاطب منتقل می‌کند. کابلی تنها به این انتخاب بسنده نکرده است و از تمهیدات دیگری نیز برای بیان ذهنیات فردی خود بهره گرفته است. زاویه‌ی دید به عنوان یکی از مهم‌ترین کاربست‌های عکاسان برای بیان خلاقانه، می‌تواند جایگاه یک عکس را تا مقامی رفیع بالا ببرد؛ به علت تعدد آثار در این مجموعه، کابلی تلاش کرده است با ایجاد تنوع در زاویه‌ی دید، از یکنواختی پرهیز کند. او همچنین با استفاده از لنز واید علاوه بر گنجاندن اطلاعات بیشتر از محیط در عکس‌ها، با ایجاد دفرماسیون به ایجاد عمق و نمایش موضوع با نگاهی بدیع دست زده است. با توجه به نام کتاب بدیهی به نظر می‌رسد که یکی از پرتکرارترین عناصر در این مجموعه، آت (اسب در زبان ترکمنی) باشد اما کابلی با بهره‌گیری از تکنیک‌هایی مانند پنینگ^۱، استفاده از فلاش و شیوه‌های ترکیب‌بندی گوناگون در این مجموعه، فضاهای متنوعی را خلق و هر اثر را به طور مجزاً به تابلویی هنری بدل کرده است که مخاطب می‌تواند مدت‌ها از دیدن آن لذت ببرد.

۱. Panning

از کتاب آت اوغلان محسن کابلی

پل والری^۱ معتقد است که یکی از مهم‌ترین کارکردهای فرم، حفظ محصولات ذهن در برابر فراموشی است. او در این باره اشاره می‌کند: «فرم یک اثر حاصل جمع خصیصه‌های ادراک ناپذیر آن است. خصیصه‌هایی که کنش عینی آن‌ها ما را به باز شناسی‌شان وا می‌دارد و در برابر اشکال مختلف فراموشی و امحاء که تجلیات فکر را با تهدید روبرو می‌کند مقاومت می‌کنند، اعم از بی‌توجهی، فراموشی یا حتی مخالفت‌هایی که ممکن است در ذهن علیه آن برانگیخته شوند.» کابلی در آت اوغلان با بذل توجه به ترکمن‌ها به نمایندگی یکی از انواع بشمار اقوام ایرانی و ثبت یکی از سنت‌های رایج منطقه‌ی سکونت خود که همان پرورش اسب است، مقوله‌ای با اهمیت بومی را در مرکز توجه قرار داده و با تبدیل آن به یک اثر فرهنگی مکتوب، آن را در تاریخ، محفوظ و از خطر سپرده شدن به ورطه‌ی فراموشی می‌رهاند. آت اوغلان در کلیت خود تلاشی قابل ستایش در راستای زنده نگه‌داشتن سنت‌ها است هرچند که او می‌توانست با ارائه‌ی توضیحات جامع‌تر همراه آثار، هم در تحقق هرچه بیشتر این امر اهتمام بورزد و هم کتاب را از یک آلبوم تصویری به منبعی برای کسب اطلاعات پیرامون منطقه ارتقاء دهد.

۱. Paul Valéry